

ВІДГУК

офіційного опонента Педченко Наталії Сергіївни
на дисертаційну роботу Фоція Петра Миколайовича
**«Оцінка впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності
промислових підприємств»**,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за
видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми.

В сучасних умовах ринкових відносин в Україні вплив інтеграційних та глобалізаційних тенденцій світової економіки, її лібералізація, поширення та вдосконалення інформаційних технологій підвищує важливість пошуку стратегічних альтернатив розвитку для промислових підприємства, зокрема, підприємств кондитерської промисловості. Посилення конкуренції на національному та міжнародному рівні вимагає пошуку способів зміцнення позицій підприємств шляхом оцінки та формування конкурентних стратегій, які враховують результативність, в тому числі й очікувану. Перспективним напрямом в забезпеченні успішного функціонування промислових підприємств є оцінка та формування конкурентних стратегій, що відповідають конкурентним умовам, особливостям ринку та спрямовані на підвищення конкурентоспроможності й ефективності діяльності.

Саме тому, дисертаційна робота Фоцій П. М., яка присвячена розробці й науковому обґрунтуванню теоретичних і науково-методичних підходів щодо оцінки впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності промислових підприємств, є важливою та викликає суттєвий практичний інтерес, що обумовлює актуальність обраної теми, теоретичну і практичну значимість отриманих результатів.

Дисертаційна робота має практичну спрямованість і пов'язана з науково-дослідними держбюджетними темами досліджень Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», а саме: «Формування інтегрованих систем управління» (ДР № 0118U002407), «Управління розвитком промислового підприємства» (ДР № 0116U005544).

Внесок автора у виконання зазначених тем полягає у обґрунтуванні вибору дієвої конкурентної стратегії, що дозволяє забезпечити взаємозв'язок стратегічних цілей і отриманих результатів та систематизації науково-методологічних підходів до поняття «результативність діяльності підприємств», що дозволяє розглянути результативність в проєкційному аспекті та систематизувати конкурентні стратегії залежно від очікуваної результативності.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі.

Поставлена у дисертаційній роботі здобувачем мета досягнута, а визначені відповідно до неї завдання – вирішені. Наукові положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації Фоція П. М. є достатньою мірою обґрунтованими та достовірними, що забезпечено завдяки чітко поставленій меті та завданням, вдалою й продуманою логікою викладення матеріалу. Вони є логічним підсумком всебічно проведених досліджень на основі опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, офіційних матеріалів Державної служби статистики України, даних річної та оперативної звітності підприємств кондитерської промисловості, наукової літератури, результатів власних досліджень здобувача.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дає змогу стверджувати про глибину проведених автором досліджень, суттєву новизну його наукового доробку. Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст в достатній мірі розкриває тему наукового дослідження. Результати дисертаційної роботи, сформульовані висновки і рекомендації, отримані автором, є науково обґрунтованими.

3. Наукова новизна і достовірність отриманих результатів.

До основних положень, які містять рівень наукової новизни та свідчать про особистий внесок здобувача в розвиток такої галузі науки, як економіка

та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), слід віднести розробку та удосконалення теоретичних положень, концептуальних, науково-методичних підходів до формування та оцінювання конкурентних стратегій промислових підприємств.

Здобувачем на основі дослідження сучасних поглядів провідних науковців щодо сутності та існуючої систематизації видів конкурентних стратегій підприємства, виявлено різноманітність підходів та класифікаційні розмежування, згідно яких, одні типи конкурентних стратегій перетинаються, інші – доповнюють одна одну (с.55–58). Ґрунтуючись на принципах системного підходу, проведено систематизацію видів конкурентних стратегій, що дозволяє розширити теоретичний базис формування портфелю конкурентних стратегій відповідно до рівня прогнозної результативності діяльності підприємств кондитерської промисловості.

Автором надано характеристику результативності діяльності підприємств та визначено її взаємозв'язок з результатами реалізації конкурентних стратегій, що стало підґрунтям систематизації теоретико-методичних підходів при уточненні дефініції «результативність діяльності підприємства» в проекційному представленні (с. 53–55), як основи для формування класифікації конкурентних стратегій залежно від очікуваної результативності.

Набуло подальшого розвитку методичне забезпечення до експрес-оцінки результативності діяльності промислових підприємств (с. 99–101). Це дозволило підтвердити оприлюднені конкурентні стратегії ПрАТ «ХБФ», ПрАТ «Домінік», ЧП «ВТК Лукас», ПАТ «Запорізька кондитерська фабрика», а також провести ідентифікацію існуючих оприлюднених конкурентних стратегій для підприємств кондитерської промисловості вибіркової сукупності.

Набули подальшого розвитку науково-практичні рекомендації до оцінки впливу факторів на результативність діяльності підприємств

промисловості (с. 131–135). Виявлено, що фактори впливають різною мірою на різні проєкції результативності. Побудовано матрицю впливу факторів на загальну результативність діяльності підприємств кондитерської промисловості вибіркової сукупності.

На основі факторного аналізу забезпечення досягнення результативності діяльності підприємств кондитерської промисловості набув подальшого розвитку методичний підхід вибору дієвої конкурентної стратегії (с. 138–140). Це дозволяє забезпечити взаємозв'язок стратегічних цілей і отриманих результатів.

Грунтуючись на результатах аналізу впливу факторів на загальну результативність діяльності підприємств кондитерської промисловості, з урахуванням систематизації конкурентних стратегій та їх виявів набув подальшого розвитку комплексний підхід до формування конкурентних стратегій, який базується на визначенні рейтингу їх впливу в залежності від очікуваних результатів діяльності промислового підприємства (с. 141), що дозволяє розробити дієві рекомендації щодо конкурентної поведінки на стратегічну перспективу.

Науково-методичні підходи здобувача, що розроблені в дисертаційному дослідженні, використані у роботі ПрАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка» (довідка № 12 від 09.09.19 р.) та ТОВ «Виробничо-кондитерська група «Лісова казка» (довідка № 19 від 10.10.19 р.), а також використовуються в навчальному процесі кафедри менеджменту та оподаткування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» при викладанні дисциплін «Стратегічне управління» та «Менеджмент 5 (управління результативністю)» студентам спеціальності 073 «Менеджмент» (акт від 16.06.2020 р.).

Отже, наведені в дисертаційній роботі Фоція П. М. обґрунтування елементів наукової новизни і результатів дослідження, винесених на захист, підтверджують відповідність висновків і результатів дисертації вимогам МОН України щодо вагомості їхньої новизни та достовірності.

4. Повнота викладення результатів досліджень в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертаційної роботи достатньо повно опубліковані в 12 наукових працях, у тому числі 4 публікації у наукових фахових виданнях України. У цілому, рівень і кількість публікацій та апробації матеріалів дисертації на конференціях повністю відповідають вимогам МОН України.

5. Оцінка змісту дисертаційної роботи.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та автореферату дає змогу стверджувати про достатню глибину проведених автором досліджень, суттєву новизну його наукового доробку. Дисертаційна робота має логічну структурну побудову, її зміст в достатній мірі розкриває тему наукового дослідження. Результати дисертаційної роботи, сформульовані висновки і рекомендації, отримані автором, є науково обґрунтованими.

Перший розділ дисертаційної роботи «Теоретичні засади дослідження впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності підприємств кондитерської промисловості» (стор. 11–63) присвячений дослідженню змісту понятійного апарату конкурентної стратегії підприємства та систематизації її видів; уточненню сутності поняття «результативність діяльності підприємства».

У другому розділі проведено оцінку впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності підприємств кондитерської промисловості (стор. 64–112). Так здійснено аналіз конкурентної ситуації у кондитерській промисловості України: досліджено основні тенденції, визначено їх вплив на результативність діяльності вітчизняних підприємств, виділено загрози та можливості впливу зовнішнього середовища для розвитку показників результативності; здійснено оцінку результативності діяльності та визначено конкурентні стратегії підприємств кондитерської промисловості.

Третій розділ присвячено удосконаленню системи формування конкурентної стратегії підприємств кондитерської промисловості – сформовано рекомендації до оцінки впливу факторів на результативність діяльності підприємств, розроблено та обґрунтовано підходи до вибору та формування дієвої конкурентної стратегії з урахуванням прогнозованої результативності діяльності підприємств кондитерської промисловості.

Достовірність досліджень Фоція П. М. підтверджується сукупністю використаних ним сучасних загальнонаукових економічних методів досліджень, поставлені в дисертаційній роботі завдання вирішувалися за допомогою таких методів: методів наукового пізнання (наукової абстракції, діалектичний, аналізу та синтезу, дедукції, систематизації та узагальнення) – для розвитку теоретичних положень, систематизації видів конкурентних стратегій та обґрунтування змісту процесного підходу щодо їх формування, дослідження характеристик результативності діяльності підприємств та визначення їх взаємозв'язку з результатами реалізації конкурентної стратегії; методів емпіричних досліджень (вимірювання, порівняння) та економіко-статистичних методів (групування, статистичного спостереження, динамічного, порівняльного та структурного аналізу, описової статистики) – для проведення аналізу конкурентної ситуації в кондитерській промисловості та оцінки результативності діяльності підприємств; методів бальної оцінки – для ідентифікації конкурентної стратегії та факторного аналізу забезпечення досягнення результативності діяльності підприємств; таксономічного методу, методів факторного аналізу та аналізу чутливості – для обґрунтування методичного підходу щодо формування конкурентної стратегії промислового підприємства.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

У цілому дослідження виконано на достатньому високому рівні, але за змістом дисертаційної роботи є зауваження і дискусійні положення, до яких, на думку опонента, слід віднести наступні:

1. У підрозділі 1.2 автором досить докладно узагальнено класифікацію конкурентних стратегій за різними ознаками (табл.1.3, стор. 33–34), проте в наступних розділах дисертаційної роботи ці авторські пропозиції не знайшли належного розвитку.

2. У підрозділі 1.3 автором зазначено, що огляд науково-практичної літератури виявив різні методичні підходи до побудови системи індикаторів оцінки результативності діяльності організації (с. 53), однак, до цього висновку по тексту відсутній критичний огляд наявних підходів, проведення якого б посилювало ґрунтовність одержаних результатів роботи.

3. У підрозділі 2.1 зазначено, що, базуючись на позиції М. Портера, аналіз конкурентної ситуації на кондитерському ринку буде здійснено за п'ятьма конкурентними силами. Разом з тим, під час проведення такого аналізу автор майже не приділяє увагу дослідженню постачальників ресурсів і виробників товарів-замінників.

4. Застосовуючи бальний метод для узагальнення оцінки впливу конкурентної стратегії на проєкції результативності діяльності підприємств вибіркової сукупності підприємств кондитерської промисловості (табл. 2.20, с. 107–108), автору доцільно було б пояснити, чому для досліджуваних проєкцій використовується різна шкала балів.

5. У підрозділі 2.2 (стор. 100–101) автором цілком виправдано запропоновано перехід від лінгвістичних оцінок динаміки показників результативності діяльності підприємств до бальної шкали, однак, у наступному підрозділі 3.1 на стор. 111 було змінено лінгвістичну інтерпретацію. Для запобігання непорозумінь здобувачу слід було б пояснити рішення щодо використання нової бальної шкали.

6. У підрозділі 3.2 автором використані пелюсткові діаграми (стор. 126–130), що представлені в додатках Д–Т (стор. 175–185), які для кращого сприйняття інформації доцільно перебудувати, збільшивши їх розмір.

Разом з тим, зазначені зауваження не настільки вагомими, щоб змінити загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, мають загальний характер і

не заперечують можливість існування авторського бачення шляхів розв'язання окремих проблем при досягненні мети і вирішенні задач дисертаційного дослідження.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Фоцій Петра Миколайовича «Оцінка впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності промислових підприємств» за своїм змістом відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, яка розв'язує важливе наукове завдання, суть якого полягає в обґрунтуванні теоретичних і науково-методичних підходів щодо оцінки впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності промислових підприємств.

Дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», щодо кандидатських дисертацій, а здобувач Фоцій Петро Миколайович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,

перший проректор

Вищого навчального закладу Укркоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

Наталія ПЕДЧЕНКО

